

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Кафедра теорії спорту та фізичної культури

Хіменес Х. Р.

ЛЕКЦІЯ

**на тему: «ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СПОРТСМЕНІВ ВІДПОВІДНО
ДО ЧИННОЇ ВСЕСВІТНЬОЇ АНТИДОПІНГОВОЇ ПРОГРАМИ»**

з дисципліни
«АНТИДОПІНГОВИЙ КОНТРОЛЬ У СПОРТІ»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 017 Фізична культура і спорт
ХІ-й с. (денна форма навчання), ХІІІ-й с. (заочна форма навчання)

Тема 5. Права та обов'язки спортсменів відповідно до чинної Всесвітньої антидопінгової програми

1. Мета та різновиди тестувань.
2. Етапи процедури допінг-контролю.
3. Порядок надання інформації про місцезнаходження спортсмена.
4. Повернення спортсменів до участі у змаганнях після завершення спортивної кар'єри.
5. Послідовність дій спортсмена при хворобі.
6. Санкції, що застосовують до фізичних осіб у разі порушення антидопінгових правил.
7. Санкції, що застосовують до команд у разі порушення антидопінгових правил.
8. Акт про Антидопінгові права спортсменів.

1. Мета та різновиди тестувань

Допінг-контроль – всі стадії та процеси від планування тестувань до остаточного розгляду апеляцій та застосування санкцій, з урахуванням усіх стадій та процесів між ними, зокрема, але не виключно: тестування, розслідування, надання інформації про місцезнаходження спортсменів, надання дозволів на терапевтичне використання, відбір допінг-проб та поводження з ними, їх лабораторний аналіз, обробка результатів, а також розслідування та провадження щодо порушення статусу в період відсторонення або тимчасового відсторонення.

Допінг-проба – будь-який біологічний матеріал, взятий з метою проведення допінг-контролю.

Тестування – частина процесу допінг-контролю, що включає планування, відбір проб та поводження з ними, їх зберігання, а також транспортування до лабораторії.

Тестування під час змагання – проведення процедури допінг-контролю, коли спортсмен відбирається для тестування у зв'язку з його участю в конкретному змаганні.

Тестування без попереднього сповіщення – процедура допінг-контроль, яка проводиться без попереднього сповіщення спортсмена, при якому встановлюється постійний супровід спортсмена з моменту його сповіщення до взяття проби.

Допінг-контроль поза змаганням – будь-який допінг-контроль, який проводиться поза змаганням.

Спортсмен (для цілей допінг-контролю) – будь-яка Особа, яка займається спортом на міжнародному (як це встановлено кожною Міжнародною федерацією) або національному рівні (як це встановлено кожною Національною антидопінговою організацією). Антидопінгова організація має право на власний розсуд застосовувати антидопінгові правила до Спортсмена, який не є спортсменом ані міжнародного, ані національного рівня, поширюючи визначення „Спортсмен” і на них.

Рекреаційний спортсмен – будь-яка особа, яка займається або бере участь у спортивній та фітнес-діяльності для рекреаційних цілей, але яка не буде виступати на змаганнях чи спортивних заходах, організованих, визнаних або які приймаються Національною федерацією, або будь-якою пов'язаною чи не пов'язаною асоціацією, організацією, клубом, командою чи лігою і яка протягом п'яти (5) років до вчинення будь-якого порушення антидопінгового правила не була спортсменом міжнародного рівня (як визначено кожною Міжнародною федерацією, що відповідає Міжнародному стандарту з тестування і розслідування) або спортсменом національного рівня (як визначено НАДЦ України чи іншою національною антидопінговою організацією, що відповідає Міжнародному стандарту з тестування і розслідування).

Допоміжний персонал спортсмена – тренер, наставник, менеджер, агент, працівник команди, офіційна особа команди або відповідної федерації, один із батьків, медичний або інший персонал, який обслуговує, лікує або співпрацює із спортсменом.

Захищена особа – спортсмен або інша фізична особа, яка на момент порушення антидопінгового правила: не досягла шістнадцяти (16) років; не досягла вісімнадцяти (18) років і не включена до жодного Реєстраційного пулу тестувань і ніколи не брала участь у жодних Міжнародних Заходах у відкритій категорії; або з причин, окрім віку, була визначена такою, що не має правоздатності відповідно до чинного національного законодавства.

Всесвітній антидопінговий кодекс ставиться до захищених осіб інакше, ніж до інших спортсменів чи інших осіб за певних обставин, ґрунтуючись на розумінні того, що до досягнення певного віку чи інтелектуальних можливостей, спортсмен чи інша особа не може володіти розумовою здатністю усвідомлювати та оцінювати заборони поведінки, наведені в Кодексі. Сюди можна віднести, наприклад, спортсмена-паралімпійця із задокументованою відсутністю правоздатності через порушення інтелекту. Термін "відкрита категорія" означає виключення конкуренції, яка обмежується категоріями молодших або вікових груп.

Змагання – одиничний забіг, матч, гра або одинична дисципліна. Наприклад, баскетбольна гра або фінали Олімпійських спринтів на 100 м у легкій атлетиці. Для багатоетапних гонок та інших спортивних дисциплін, коли нагороди присуджуються щоденно або на інших проміжних підставах, відмінність між Змаганням і спортивним Заходом встановлюються у відповідності до правил, ухвалених відповідною Міжнародною федерацією.

Спортивний захід – серія окремих змагань, що проводяться разом однією керівною організацією (наприклад, Олімпійські ігри, чемпіонати світу Міжнародної федерації або Панамериканські ігри).

Період проведення змагань – час між початком і закінченням спортивного Заходу, як встановлено керівним органом такого заходу.

Змагальний період – період, що починається з 23:59 (двадцять третьої години п'ятдесят дев'яти хвилин) за день до змагання, в якому спортсмен заявлений на участь і до кінця такого змагання і процесу відбору проб, що відноситься до такого змагання. Однак, якщо ВАДА може затвердити для

конкретного виду спорту альтернативне визначення, якщо Міжнародна федерація надає переконливе обґрунтування того, що для її спорту необхідно інше визначення; після такого затвердження ВАДА, всі основні організатори великих заходів для даного виду спорту повинні дотримуватися альтернативних визначень.

Позазмагальний – будь-який період, який не є змагальним періодом.

Якщо раніше допінг-контроль проходили тільки висококваліфіковані спортсмени і тільки під час відповідальних міжнародних і внутрішніх змагань, то зараз такий контроль проводиться не тільки в змагальному періоді, але і під час тренувальних занять.

Тестування необхідно проводити, щоб отримати аналітичні докази того, чи спортсмен порушує статтю 2.1 Всесвітнього антидопінгового кодексу (присутність забороненої речовини або її метаболітів або маркерів пробі спортсмена) або статті 2.2 (використання або спроба використання спортсменом забороненої речовини або забороненого методу).

Будь-який спортсмен може в будь-який час і в будь-якому місці отримати повідомлення від будь-якої Антидопінгової Організації, що має право проводити його тестування, про необхідність надати пробу. Вказані норми застосовуються з урахуванням можливих обмежень Антидопінгових Організацій у зв'язку з тестуванням в змагальний період відповідно до статті 5.3 Кодексу.

Кожна Національна Антидопінгова Організація має повноваження проводити змагальне і позазмагальне тестування всіх спортсменів, які є громадянами, резидентами, власниками ліцензії або членами спортивних організацій відповідної країни або які перебувають на території країни такої Національної Антидопінгової Організації.

Кожна Міжнародна Федерація має повноваження проводити змагальне і позазмагальне тестування всіх спортсменів, на яких поширюються її правила, зокрема спортсменів, які беруть участь у Міжнародних Спортивних Заходах, організованих за правилами такої Міжнародної Федерації, або тих, хто є членами чи власниками ліцензії відповідної Міжнародної Федерації або Національних Федерацій-членів, або членів таких Національних Федерацій.

Кожен Організатор Великого Спортивного Заходу, включно з Міжнародним олімпійським комітетом і Міжнародним паралімпійським комітетом, уповноважений проводити змагальне тестування у зв'язку зі спортивним Заходом під його юрисдикцією, а також позазмагальне тестування всіх спортсменів, заявлених до участі в одному з майбутніх спортивних заходів під його юрисдикцією, або на яких іншим чином поширюються повноваження організатора великого спортивного заходу з проведення тестування у зв'язку з майбутнім спортивним заходом.

ВАДА має повноваження на проведення тестування на змаганнях і поза змаганнями, як зазначено в статті 20.7.10 Кодексу.

Антидопінгові Організації можуть провести тестування будь-яких спортсменів, які не полишили спорт, на яких поширюються повноваження відповідних Антидопінгових Організацій по проведенню тестування, включаючи спортсменів, які відбувають строк відсторонення.

Якщо Міжнародна Федерація або Організатор Великого Спортивного Заходу делегує або передає по договору, будь-яку частину повноважень з проведення тестування до Національної Антидопінгової Організації (безпосередньо або за посередництвом Національної Федерації), така Національна Антидопінгова Організація має право за свій рахунок відібрати більше Проб, ніж встановлено Міжнародною Федерацією або Організатором Великого Спортивного Заходу, або доручити лабораторії проведення додаткових типів аналізу. У випадку відбору Проб або проведення додаткових типів аналізу понад плану, встановленого Міжнародною Федерацією або Організатором Великого Спортивного Заходу, відповідна Міжнародна Федерація або Організатор Великого Спортивного Заходу ставляться про це до відома.

Додаткові повноваження щодо проведення тестування можуть бути надані двосторонніми або багатосторонніми угодами між Сторонами-підписантами Кодексу. Якщо тільки спортсмен прямо не визначив 60-хвилинний інтервал для тестування або іншим чином не дав згоду на проведення Тестування в період часу з 23:00 до 06:00, Антидопінгова Організація не буде проводити Тестування Спортсмена протягом цього проміжку часу, якщо тільки не матимуть місце серйозні та обґрунтовані підозри, що Спортсмен вживає допінг у цей проміжок часу. Спроба оскаржити припущення щодо того, чи мала Антидопінгова Організація достатні підозри для проведення Тестування у вказаний проміжок часу, не є допустимим засобом захисту в справі про порушення антидопінгових правил, підставою для якої стало таке тестування чи спроба провести таке Тестування

Тестування під час спортивних заходів

Крім випадків, передбачених нижче, лише одна організація відповідатиме за тестування на об'єктах спортивного заходу в період спортивного заходу. У рамках Міжнародних Спортивних Змагань міжнародна організація, під юрисдикцією якої проводиться такий спортивний Захід (наприклад, Міжнародним олімпійським комітетом у зв'язку з Олімпійськими іграми, Міжнародною Федерацією в зв'язку з чемпіонатом світу та Панамериканською спортивною організацією в зв'язку з Панамериканськими іграми) відповідатиме за тестування. На національних спортивних заходах Національна Антидопінгова Організація країни проведення спортивного заходу відповідатиме за тестування. На вимогу організації, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід, проведення будь-якого тестування, що планується за межами об'єктів спортивного заходу, але в період проведення спортивного заходу, потрібно узгоджувати з такою організацією.

Деякі керівні організації, під юрисдикцією яких проводяться міжнародні спортивні заходи, можуть ініціювати тестування в період проведення спортивного заходу за межами об'єктів спортивного заходу і таким чином можуть вважати за необхідне координувати свої дії по проведенню такого тестування з програмою тестування, реалізованою Національною Антидопінговою Організацією.

Якщо Антидопінгова Організація, яка б за інших обставин володіла повноваженнями проводити тестування, але яка не є організацією,

відповідальною за ініціювання і організацію тестування в рамках спортивного заходу, хоче провести тестування спортсменів на об'єктах спортивного заходу в період проведення спортивного заходу, така Антидопінгова Організація зобов'язана до початку проведення тестування зв'язатися з організацією, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід, для отримання дозволу на проведення і координацію такого тестування. Якщо Антидопінгова Організація не задоволена відповіддю від організації, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід, така Антидопінгова Організація може, відповідно до процедур, визначених в Міжнародному Стандарті для тестування, звернутися до ВАДА за дозволом на проведення тестування і з проханням визначити порядок координації такого тестування.

ВАДА не має права давати дозвіл на проведення такого тестування до проведення консультацій та інформування організації, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід. Рішення ВАДА буде остаточним і не підлягатиме оскарженню. Якщо інше не передбачено в дорученні на проведення тестування, відповідне тестування повинно вважатися позазмагальним. Обробка результатів у зв'язку з таким тестуванням буде обов'язком Антидопінгової Організації, що ініціювала Тестування, якщо інше не передбачено правилами організації, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід.

До надання дозволу Національній Антидопінговій Організації ініціювати і проводити Тестування в рамках Міжнародного Спортивного Заходу, ВАДА зобов'язана провести консультації з міжнародною організацією, під юрисдикцією якої проводиться спортивний захід. До надання дозволу Міжнародній Федерації ініціювати і проводити Тестування в рамках Національного спортивного Заходу, ВАДА зобов'язана провести консультації з Національною Антидопінговою Організацією країни, де проходить спортивний захід. Антидопінгова Організація, що «ініціює та організовує тестування», може, на свій розсуд, укласти угоди делегування з третьою стороною, якій вона делегує повноваження з відбору Проб або щодо інших аспектів процедури допінг-контролю.

2. Етапи процедури допінг-контролю

Процедура допінг-контролю складається з таких етапів:

1. Відбір спортсменів для тестування.

Протягом року спортсмена може бути відібрано з попереднім попередженням або без нього для проходження процедури допінг-контролю під час змагань, перебування на зборах, вдома або в будь-якому іншому місці. Для тестування на змаганнях спортсменів відбирають найчастіше на підставі результатів змагань або ж методом випадкової вибірки (за жеребом). Для тестування поза змаганнями відбір спортсменів зазвичай проводиться за жеребом, хоча спортсмен також може бути перевірений на основі особливих рішень антидопінгових служб.

Під час змагань спортсмен отримує повідомлення про те, що, згідно з правилами, він повинен пройти допінг-контроль. Обов'язково допінг-контроль проходять переможці, які посіли 1-е, 2-е і 3-е місця, а також за рішенням комісії

один з кількох спортсменів, які не посіли призових місць (він вибирається за жеребом). Після виступу зазначені спортсмени скеровуються до кімнати допінг-контролю.

2. Повідомлення спортсмена.

Як правило, спортсмена особисто інформують про майбутнє проходження допінг-контролю. Інспектор з допінг-контролю або супровідник повідомляє про необхідність здати пробу сечі. Спортсмена також інформують про його права та обов'язки під час проведення процедури допінг-контролю, зокрема право мати одного супроводжуючого, а також обов'язок залишатися в полі зору інспектора по допінг-контролю під час здачі сечі до закінчення процедури взяття проби сечі. Після того як представник антидопінгової служби переконується, що спортсмен добре розуміє свої права і обов'язки, його попросять розписатися в спеціальному формулярі.

3. Вибір ємності.

Коли спортсмен готовий здати пробу, йому пропонують вибрати запечатану ємність для збору сечі. Спортсмен відповідальний за те, щоб проба постійно перебувала в полі його зору до моменту опечатування.

4. Задача проби сечі

Спортсмену необхідно здати приблизно 100 мл сечі в присутності представника антидопінгової служби, який повинен бути однієї з ним статі. Для того щоб представник міг спостерігати за процесом здачі сечі, слід оголити тіло від пояса до середини стегна.

5. Комплект для зберігання допінг-проби

Інспектор з допінг-контролю просить вибрати запечатаний комплект, який буде використовуватися для зберігання, ідентифікації та перевезення проби сечі. На вибір пропонуються кілька комплектів. Якщо спортсмена або його представника не влаштує стан упаковки, є право вимагати замінити комплект.

6. Присвоєння номера пробі

Після вибору комплект відкривається особисто спортсменом і його вміст витягається. Спортсмена і його представника просять перевірити, чи ідентифікаційні номери на пляшках і кришках, а також на коробці для транспортування збігаються. Інспектор з допінг-контролю також це перевіряє, щоб, і занить номер зразка в формуляр антидопінгового контролю.

7. Поділ проби на зразки "А" і "В", упаковка

Спортсмен самостійно наповнює флакони "А" і "В" сечею в передбаченому обсязі і запечатує кожну ємність пробкою. Потрібно переконатися у тому, що флакони не протікають. Представник спортсмена також це підтверджує.

8. Перевірка рН і питомої щільності сечі

Інспектор з допінг-контролю перевіряє, чи відповідає проба сечі спеціальним нормам, вимірюючи рівень рН і питому щільність сечі. У разі якщо рівень рН або щільність сечі не відповідають стандартам, спортсмена можуть попросити надати повторну пробу.

9. Перелік прийнятих субстанцій

Інспектор з допінг-контролю просить добровільно надати перелік медичних препаратів (призначених лікарем і тих, що приймалися самостійно), харчових добавок і будь-яких інших субстанцій, які спортсмен вживав протягом останніх десяти днів. Ця інформація буде внесена в формуляр антидопінгового контролю, який відправляється в лабораторію для аналізу.

10. Формуляр допінгового контролю

Після заповнення формуляра спортсмен і його представник повинні упевнитися в тому, що внесена інформація є повною і точною. Формуляр допінг-контролю підписується як підтвердження, що спортсмен задоволений проведенням процедури. Якщо спортсмен не задоволений процедурою проходження допінг-контролю, причини потрібно вказати в графі формуляра, призначеної для коментарів.

11. Завершення проведення тестування

Спортсмен отримує копії всіх підписаних вами формулярів, які необхідно зберігати протягом 6 тижнів на випадок, якщо виявиться несприятливий результат аналізу.

Пробірка з пробєю запечатується, складається в спеціальну сумку для транспортування, і відправляється в лабораторію, акредитовану ВАДА. Після надходження проби в лабораторію перевіряється, чи не були зразки пошкоджені під час транспортування, а також те, що вміст пляшок відповідає описам в прикладеній документації. Потім лабораторія проводить аналіз проби "А", зберігаючи пробу "В" запечатаною.

Згідно з регламентом проведення допінг-контролю аналізу піддається проба А, причому не пізніше, ніж через 3 доби після взяття біологічної проби. У разі виявлення в ній заборонених препаратів розкривається і аналізується проба В. При відкритті проби В може бути присутнім або сам спортсмен, або його довірена особа. Якщо в пробі В також виявляються заборонені засоби, то спортсмен піддається відповідним санкціям. Якщо ж в пробі В не виявляють забороненого препарату, то висновок з аналізу біопроб А визнається недостовірним, і санкції до спортсмена не застосовуються. У разі несприятливого результату аналізу спортсмен повинен бути проінформований про цей факт протягом 3-4 тижнів після отримання лабораторією проби. Проте в окремих випадках проба може зберігатися без проведення аналізу тривалий час.

Для виявлення допінгу у сечі застосовуються фізико-хімічні методи аналізу біологічних проб сечі (хроматографічні, масоспектроскопічні, радіоімунного, імуноферментальні та ін.), які є дуже чутливими і передбачають комп'ютерну ідентифікацію допінгових препаратів та їх похідних. Вони дозволяють з високою точністю визначити всі препарати, що застосовувалися спортсменом, в тому числі використані протягом останніх тижнів і навіть місяців. Крім того, існують методики, що визначають так званій кров'яний допінг (переливання спортсмену власної або чужої крові перед стартом).

3. Порядок надання інформації про місцезнаходження спортсмена

Інформацію про місцезнаходження повинні надавати спортсмени, включені до національного пулу тестування або до пулу тестування міжнародної федерації.

Реєстраційний пул тестування – список найпріоритетніших спортсменів, що складається окремо на міжнародному рівні міжнародними федераціями та на національному рівні Національними антидопінговими організаціями, які підлягають цілеспрямованому змагальному і позазмагальному тестуванню, що є частиною плану збору проб такої міжнародної федерації або Національної антидопінгової організації. Такі спортсмени у зв'язку із цим повинні надавати інформацію про своє місцезнаходження відповідно до статті 5.6 Кодексу і Міжнародного стандарту з тестування і розслідувань.

Пул тестування міжнародної федерації – список спортсменів, що створюється міжнародною федерацією вашого виду спорту.

Національний пул тестування – список спортсменів, що створюється національною антидопінговою організацією (НАДЦ).

АДАМС (ADAMS – Anti-Doping Administration and Management System) – це веб-система антидопінгового адміністрування і управління, призначена для керування базою даних, розміщеною в Інтернеті, шляхом введення, зберігання, поширення даних і складання звітів, розроблена для надання допомоги зацікавленим сторонам і ВАДА в їх антидопінговій діяльності за умови дотримання законодавства про захист персональних даних. Користувачами АДАМС є спортсмени, представники національних антидопінгових організацій, міжнародних спортивних організацій, національних спортивних організацій, ВАДА і спеціалісти лабораторій, акредитованих ВАДА. У кожного спортсмена є свій профіль, в якому міститься інформація про його місцезнаходження, пройдених допінг-тестах і їх результатах, дозволах на терапевтичне використання препаратів тощо.

Спортсмени, які включені до реєстраційного пулу тестування своєю Міжнародною Федерацією та/або Національною Антидопінговою Організацією, повинні надати інформацію про своє місцезнаходження у спосіб, передбачений Міжнародним Стандартом з тестування і розслідувань, та на них поширюються наслідки за порушення статті 2.4 Кодексу, як це передбачено статтею 10.3.2. Міжнародні Федерації та Національні Антидопінгові Організації зобов'язані координувати свою діяльність у зв'язку зі складанням списків таких Спортсменів і збором інформації про їх місцезнаходження.

Кожна Міжнародна Федерація і кожна Національна Антидопінгова Організація зобов'язані за допомогою АДАМС повідомляти список Спортсменів, включених до їх реєстраційного пулу тестування, перераховуючи спортсменів поіменно. Спортсменів попередньо повідомляють про їх включення до пулу тестування, а також про виключення з пулу. До інформації про місцезнаходження, яку спортсмен надає в період перебування в Реєстраційному пулі тестування через АДАМС, будуть мати доступ ВАДА та

інші Антидопінгові Організації, що мають повноваження проводити тестування цього спортсмена, як це передбачено в статті 5.2. Кодексу.

Інформація про місцезнаходження спортсмена у всіх випадках повинна утримуватися в режимі суворої конфіденційності; вона може використовуватися виключно для цілей планування, координації або практичного здійснення допінг-контролю, у рамках процедур передачі інформації, що відноситься до біологічного паспорта спортсмена або інших результатів лабораторного аналізу, з метою сприяння процедурам розслідування можливого порушення антидопінгового правила. Така інформація, коли вона більше не може слугувати вказаним цілям, повинна бути знищена відповідно до Міжнародного Стандарту захисту приватного життя і персональних даних.

Антидопінгові Організації можуть, відповідно до Міжнародного Стандарту з тестування і розслідування, збирати інформацію про місцезнаходження спортсменів, які не включені до реєстраційного пулу тестування, та за порушення статті 2.4, накладати відповідні та пропорційні наслідки, що не передбачені кодексом, а їх власними правилами

Якщо спортсмен отримує повідомлення (особисто в руки або по електронній пошті) від міжнародної федерації, або від національної антидопінгової організації (НАДЦ) про те, що він включений в пул, то з цього моменту він зобов'язаний надавати інформацію про своє місцезнаходження.

Спортсмен залишається в пулі тестування до того моменту, поки він не буде повідомлений про виключення із нього. Виключення із пулу тестування міжнародної федерації не передбачає автоматичного виключення із національного пулу тестування і навпаки.

Спортсмен має право уповноважити свого представника надавати інформацію про місцезнаходження. В командних видах спорту інформація про місцезнаходження може надаватися офіційними представниками команди у вигляді колективної інформації.

Спортсмен повинен надати таку інформацію:

- контактні дані: поштову адресу, телефонні номери, електронну адресу;
- графік тренувань з вказанням часу і місця їх проведення;
- інформацію про майбутні змагання;
- адресу місцезнаходження в нічний час – це може бути готель, спортивна база, квартира тощо;
- іншу інформацію про місцезнаходження на кожен день;
- одногодинний інтервал абсолютної доступності для тестування (спортсмен повинен вказувати одну годину протягом доби, коли інспектор допінг-контролю зможе протестувати його. Цей час вказується в проміжку з 5-ї до 23-ї години. Інформація про одногодинне вікно повинна бути детальною і актуальною. Спортсмен повинен вказати назву населеного пункту, вулиці, номер будинку, код дверей під'їзду тощо);
- у випадку паралімпійських видів спорту необхідно вказувати вид інвалідності спортсмена.

Уся інформація повинна бути докладною і актуальною.

Інформацію про місцезнаходження необхідно надавати перед початком кожного кварталу на наступний квартал. Інші терміни надання інформації можуть встановлюватися Міжнародними федераціями.

Надавати і змінювати інформацію про місцезнаходження необхідно за допомогою інтернет-бази даних про місцезнаходження ADAMS. Логін і пароль для входу в систему спортсмен отримує разом із повідомленням.

За порушення порядку надання інформації про місцезнаходження спортсменом призначається відсторонення строком 2 (два) роки, який може бути скорочений до мінімального 1 (один) рік, залежно від ступеня вини спортсмена. Варіативність між двома роками та одним роком відсторонення у цій статті не застосовується до спортсменів, коли часовий проміжок у інформації про місцезнаходження змінюється в останню мить або інша поведінка породжує серйозну підозру, що спортсмен намагався уникнути доступності для тестування.

НАДЦ України наголошує: якщо Ви є спортсменом, якого включено в реєстраційний пул тестування НАДЦ, то Ви повинні виконувати наступні умови.

Ви маєте повідомити НАДЦ про своє місцезнаходження кожного дня протягом наступного кварталу. Це означає, що Ви повинні повідомити, де Ви будете знаходитися кожного дня протягом періоду змагань, вказуючи наступну інформацію:

1) Кожного дня протягом наступного кварталу (включаючи вихідні) необхідно вказати одне конкретне місце та один конкретний проміжок часу тривалістю 60 хв. у період з 6-ї год ранку до 23-ї год. вечора, де можна буде Вас застати для проведення тестування на допінг.

Якщо ваші плани змінюються і Вас не буде у вказаному місці протягом вказаного проміжку часу, то Вам необхідно оновити вашу інформацію до настання цього проміжку часу, або вказати інший проміжок часу та інше місце, де і коли Вас можна знайти в цей день.

2) Ви повинні вказати точні адреси місць, де Ви будете проживати кожного дня протягом наступного кварталу (включаючи вихідні). Це означає місця, де Ви будете ночувати (дім, готель, тимчасове орендоване житло).

Якщо ваші плани змінюються і Ви будете ночувати в іншому місці протягом конкретної ночі, то Вам необхідно оновити інформацію про ваше місце перебування до настання цієї конкретної ночі.

3) Ви повинні надати НАДЦ назви та адреси місць, де Ви будете тренуватися, працювати або здійснювати будь-яку щоденну діяльність протягом відповідного кварталу (включаючи вихідні) та звичні часові рамки для цієї щоденної діяльності.

Якщо Ви змінюєте щоденну діяльність, наприклад, Ви припиняєте тренувати вранці та замість цього починаєте тренуватися вдень, або якщо Ви тренувалися в спортзалі по понеділках, а потім почали тренуватися по вівторках та п'ятницях, то Вам необхідно внести ці зміни в вашу інформацію про місцезнаходження.

Однак, якщо зміни у Вашому розкладі мали одноразовий характер та трапилися випадково, наприклад, Ви вирішили одного понеділка потренуватися

в спортзалі, а не в басейні, але потім знову плануєте тренуватися в басейні по понеділках відповідно до Вашого звичного розкладу, то вносити цю випадкову одноразову зміну у вашу інформацію про місцезнаходження не обов'язково.

4) Ви повинні повідомити НАДЦ ваш графік участі в змаганнях на наступний квартал, вказавши дати, час та місця проведення (назви та адреси) де Ви будете брати участь у змаганнях відповідно до Вашого плану змагань на наступний квартал. Ще раз нагадуємо про необхідність вносити будь-які зміни Вашого графіка змагань у вашу інформацію про місцезнаходження.

4. Повернення спортсменів до участі у змаганнях після завершення спортивної кар'єри

Якщо спортсмен міжнародного або національного рівня, включений до реєстраційного пулу тестування, завершує спортивну кар'єру, відбуваючи період відсторонення, але потім бажає повернутися до активних змагань, такий спортсмен не має права брати участь у міжнародних спортивних заходах або національних спортивних заходах, якщо він не забезпечить свою доступність для тестування, надіславши за шість місяців письмове попереднє повідомлення до своєї Міжнародної Федерації і Національної Антидопінгової Організації. ВАДА, проконсультувавшись з відповідною Міжнародною Федерацією і Національною Антидопінговою Організацією, може зробити виключення з правила про попереднє письмове повідомлення за шість місяців у випадку, коли суворе застосування цього правила буде несправедливим щодо спортсмена.

Якщо спортсмен завершує спортивну кар'єру, відбуваючи період відсторонення, він повинен повідомити про таке завершення спортивної кар'єри Антидопінгову Організацію, яка його відсторонила, у письмовій формі. Якщо спортсмен бажає потім повернутися до активних змагань, такий спортсмен не має права брати участь у Міжнародних Спортивних Заходах або Національних Спортивних Заходах, якщо він не забезпечить свою доступність для тестування, надіславши за шість місяців (або за період часу, який залишився до кінця періоду відсторонення на момент, коли спортсмен завершив спортивну кар'єру, якщо цей період більше шести місяців) письмове попереднє повідомлення до своєї Міжнародної Федерації і Національної Антидопінгової Організації.

5. Послідовність дій спортсмена при хворобі

Спортсмен, як і будь яка інша особа, може захворіти або перебувати у стані, який потребує застосування певних ліків. Якщо для лікування спортсмена необхідне призначення препаратів або методів наведених у Забороненому Списку ВАДА, спортсмену може бути надано дозвіл на використання необхідних ліків. Даний дозвіл не надається спортсмену автоматично, а процедура його надання повинна бути здійснена належним чином з урахуванням виду спорту та рівня спортсмену.

Національним антидопінговим центром відповідно до Міжнародного стандарту з терапевтичного використання створено Комітет з терапевтичного

використання (КТВ), на сторінці якого можна знайти форму на отримання дозволу.

Послідовність дій спортсмена для отримання дозволу на терапевтичне використання:

- Отримання рецепту від спеціаліста.
- Перевірка медикаментів та методів щодо заборони.
- Визначення організації, відповідальної за обробку запиту на терапевтичне використання (ТВ).
- Підготовка рецептів та усіх медичних документів, що підтверджують діагноз.
- Заповнення форми на ТВ (терапевтичне використання).
- Надсилання заповненої форми та супровідних медичних документів до комітету терапевтичного використання (КТВ) Національного антидопінгового центру.
- Отримання дозволу на ТВ протягом 30 днів.

Комітет з терапевтичного використання (КТВ) є незалежним від НАДЦ у прийнятті рішень щодо видачі дозволів на використання препаратів. Комітет з терапевтичного використання (КТВ) НАДЦ України розглядає запити з урахуванням наступних обставин:

- заборонена речовина або заборонений метод необхідний для лікування гострого або хронічного захворювання, а також, що не використання даної забороненої речовини або забороненого методу призведе до значного погіршення стану здоров'я спортсмена;
- використання забороненої речовини або забороненого методу не призведе до додаткового покращення спортивного результату окрім очікуваного покращення стану здоров'я спортсмена після проведеного лікування гострого або хронічного захворювання;
- відсутність обґрунтованої терапевтичної альтернативи використанню забороненої речовини або забороненого методу;
- необхідність використання Забороненої Речовини або Забороненого Методу не є наслідком, повністю або частково, попереднього використання (без дозволу ТВ) речовини або методу забороненого на момент їх використання.

КТВ НАДЦ приймає запити та видає відповідні дозволи виключно для спортсменів національного рівня; спортсмени міжнародного рівня повинні подавати запити до КТВ відповідної міжнародної федерації або, у разі участі у великому міжнародному заході (Олімпійські ігри, тощо), до КТВ Організатора змагань.

6. Санкції, що застосовують до фізичних осіб у разі порушення антидопінгових правил

У чинному Всесвітньому антидопінговому кодексі зазначено не лише приклади порушень антидопінгових правил та види санкцій, передбачених в окремих випадках, а й представлено низку термінів та їх тлумачень. Серед них наступні.

Вина – будь-яке порушення обов’язку або будь-яка відсутність пильності, домірна певній ситуації. Фактори, які повинні братися до уваги при оцінці ступеня вини спортсмена або іншої особи, включають, наприклад, досвід спортсмена або іншої особи, чи є спортсмен або інша особа, яка перебуває під захистом, особливі обставини, такі як інвалідність, ступінь ризику, який повинен був усвідомлюватися спортсменом, рівень пильності, який спортсмен повинен був проявити, і розслідування, яке спортсмен повинен був провести по відношенню до встановлення ступеня можливого ризику.

При оцінці ступеня вини спортсмена або іншої особи обставини, які беруться до уваги, повинні бути визначені та стосуватися справи, щоб пояснити відступ спортсмена або іншої особи від очікуваного стандарту поведінки. Наприклад, те, що спортсмен втратить можливість заробляти кошти протягом періоду відсторонення, або що у спортсмена залишиться мало часу для продовження кар’єри, або розклад спортивного календаря не вважатиметься фактом, що стосується справи, який буде взято до уваги при скороченні періоду відсторонення за статтею 10.6.1 або 10.6.2 Кодексу.

Критерій оцінки ступеня вини спортсмена однаковий для всіх статей, де вина береться до уваги. Проте відповідно до статті 10.6.2 не допускається скорочення санкції, тільки якщо при визначенні ступеня вини не було висновку, що з боку спортсмена або іншої особи мала місце незначна вина або необережність.

Незначна вина або необережність – доведення спортсменом або іншою особою фактів, що його або її вина або необережність при розгляді в цілому обставин справи, а також зважаючи на критерії «відсутності вини або необережності», є незначною по відношенню до порушення антидопінгового правила. Якщо спортсмен не є захищеною особою або спортсменом-аматором, то у випадках порушення статті 2.1, (наявність забороненої речовини або її метаболітів, або маркерів у пробі, взятій у спортсмена) спортсмен також зобов’язаний довести, як заборонена речовина потрапила до організму спортсмена.

Відсутність вини або необережності – доведення спортсменом або іншою особою факту, що він або вона не знали чи не підозрювали і не могли об’єктивно знати чи підозрювати навіть за умови проявлення найбільшої обережності, що він або вона використали, або йому чи їй було призначено заборонену речовину або заборонений метод, або він чи вона іншим чином порушили антидопінгове правило. Якщо спортсмен не є особою, що знаходиться під захистом або рекреаційним спортсменом, у випадках порушення антидопінгового правила за статтею 2.1, спортсмен також повинен з’ясувати, як заборонена речовина потрапила до його організму.

Підробка – навмисна поведінка, яка підриває процес допінг-контролю, але яка б інакше не була включена до визначення заборонених методів. Підробка повинна включати, без обмежень, пропонування або прийняття хабара за вчинення або невиконання діяння, запобігання збору проби, зачіпання або унеможливлення аналізу проби, фальсифікація документів, поданих до Антидопінгової організації, КТВ або комісії заслуховувань, що надає неправдиві показання свідків, вчиняє будь-яке інше шахрайське діяння проти

Антидопінгової організації чи органу слухання, щоб впливати на Обробку результатів чи застосування Наслідків, та будь-яке інше подібне навмисне втручання чи спроба втручання в будь-який аспект допінг-контролю.

Порушення антидопінгового правила в індивідуальних видах спорту, виявлене в процесі змагального тестування, автоматично призводить до анулювання результатів, досягнутих у цих змаганнях з усіма наслідками, зокрема позбавлення всіх медалей, очок і призів.

У командних видах спорту будь-які нагороди, отримані індивідуальними гравцями, будуть анульовані. Однак анулювання результатів команди відбуватиметься відповідно до статті 11 Кодексу. У некомандних видах спорту, але там, де нагороджуються команди, анулювання результатів або інші дисциплінарні заходи щодо команди, в якій один або кілька учасників порушили антидопінгові правила, відбувається так, як передбачено чинними правилами Міжнародної Федерації.

Наслідки порушення антидопінгових правил, «Наслідки» – порушення спортсменом або іншою особою антидопінгового правила може спричинити один або більше з наступних наслідків:

- **Дискваліфікація** – означає анулювання досягнутих спортсменом результатів у конкретному виді змагання або всього змагання з усіма дотичними наслідками, як позбавлення усіх медалей, очок і призів;

- **Відсторонення** – означає заборону спортсмену або іншій особі через порушення антидопінгового правила брати участь у будь-яких змаганнях або іншій діяльності, припинення фінансування на визначений час, як це передбачено статтею 10.14;

- **Тимчасове відсторонення** – спортсмен або інша особа тимчасово відстороняється від участі в будь-яких змаганнях або діяльності до винесення остаточного рішення на слуханнях, що проводяться відповідно до статті 8;

- **Фінансові наслідки** – фінансова санкція, яка накладається за порушення антидопінгового правила або для відшкодування витрат, пов'язаних з порушенням антидопінгового правила;

- **Публічне оприлюднення** – поширення або оприлюднення інформації для широкої громадськості або осіб, крім тих осіб, які мають право бути повідомленими заздалегідь відповідно до статті 14.

До команд у командних видах спорту також можуть застосовуватися наслідки, як це передбачено статтею 11.

Стаття 10.1. Анулювання результатів спортивного заходу, в ході якого мало місце порушення антидопінгового правила

Порушення антидопінгового правила, яке сталося протягом або у зв'язку зі змаганням, може, за рішенням організатора спортивного заходу, призвести до анулювання всіх індивідуальних результатів спортсмена, досягнутих у цьому спортивному заході, зі всіма наслідками, включаючи позбавлення всіх медалей, очок і призів, за винятком випадків, передбачених статтею 10.1.1.

Під час вирішення питання щодо анулювання інших результатів спортивного заходу враховується, наприклад, серйозність порушення

антидопінгового правила спортсменом, та чи були результати інших тестувань спортсмена, проведені під час інших змагань, негативними.

Стаття 9 передбачає анулювання результатів в одному змаганні, в ході якого у спортсмена відібрана позитивна проба (наприклад, результати запливу на спині на 100 м), ця стаття може призвести до анулювання всіх результатів у всіх видах протягом спортивного заходу (наприклад, у ході чемпіонату світу з плавання).

10.1.1. Якщо Спортсмен доведе, що в його діях не було вини або необережності, що спричинило порушення, індивідуальні результати спортсмена в інших змаганнях не повинні бути анульовані, якщо тільки результати спортсмена на змаганнях, інших, ніж те, в якому мало місце порушення антидопінгового правила, не зазнали впливу порушення антидопінгового правила спортсменом.

Стаття 10.2. Відсторонення за наявність, використання або спробу використання, або володіння забороненою речовиною або забороненим методом

Якщо не застосовується скасування або скорочення строку відсторонення відповідно до статей 10.5, 10.6 або 10.7, строк відсторонення за порушення статей 2.1 (наявність забороненої речовини або її метаболітів, або маркерів у пробі, взятій у спортсмена), 2.2 (використання або спроба використання спортсменом забороненої речовини або забороненого методу) або 2.6 (володіння забороненою речовиною або забороненим методом спортсменом чи допоміжним персоналом спортсмена) повинен визначатися наступним чином:

10.2.1. Строк відсторонення відповідно до статті 10.2.4 повинен становити чотири роки в таких випадках:

10.2.1.1. Порушення антидопінгового правила не пов'язане з особливою речовиною, якщо тільки спортсмен або інша особа не зможе довести, що порушення антидопінгового правила не було умисним.

Хоча спортсмен чи інша особа теоретично може довести, що порушення антидопінгового правила не було умисним, без встановлення, як заборонена речовина потрапила в організм, дуже мало ймовірно, що в допінговій справі відповідно до статті 2.1 (наявність забороненої речовини або її метаболітів, або маркерів у пробі, взятій у спортсмена) спортсмену вдасться довести, що спортсмен діяв неумисно, не встановлюючи джерела забороненої речовини.

10.2.1.2. Порушення антидопінгового правила, пов'язане з особливою речовиною, і антидопінгова організація може довести, що порушення антидопінгового правила було умисним.

10.2.2. Якщо ст. 10.2.1 не застосовується, відповідно до статті 10.2.4.1 строк відсторонення повинен становити два роки.

10.2.3. Термін «умисний», що використовується у статті 10.2, призначений для визначення спортсменів, або інших осіб, які вчиняють дію, усвідомлюючи, що це є порушенням антидопінгового правила або що існує значний ризик того, що подібна поведінка може становити або може призвести до порушення антидопінгового правила, та свідомо ігнорує вказаний ризик.

Порушення антидопінгового правила, виявлене внаслідок несприятливого результату аналізу, який виявив наявність речовини, що заборонена лише у змагальний період і є особливою речовиною, повинно, якщо не буде доведено протилежне, вважатись неумисним, якщо спортсмен може довести, що заборонена речовина використовувалась ним в позазмагальний період.

Якщо порушення антидопінгового правила виявлене внаслідок несприятливого результату аналізу, а виявлена речовина заборонена лише в змагальний період і не є особливою речовиною, але спортсмен може довести, що заборонена речовина використовувалась у позазмагальний період та не для цілей покращення спортивних результатів, таке порушення не повинно вважатись як умисним.

Стаття 10.2.3 визначає спеціальну дефініцію «умисного», яка має застосовуватись виключно для цілей статті 10.2. 10.2.4. Незважаючи на будь-яке інше положення статті 10.2, коли порушення антидопінгового правила стосується речовини зловживання:

10.2.4.1. Якщо спортсмен може довести, що будь-яке вживання або використання мало місце у позазмагальний період і не було пов'язане з покращенням спортивних показників, то період відсторонення повинен становити три місяці. Крім того, період Відсторонення, розрахований відповідно до статті 10.2.4.1, може бути скорочений до одного місяця, якщо спортсмен чи інша особа задовільно виконає програму лікування від зловживання речовиною, затверджену Антидопінговою Організацією, відповідальною за обробку результатів.

Період відсторонення, встановлений статтею 10.2.4.1, не підлягає будь-якому скороченню, заснованому на будь-якому положенні статті 10.6.

Визначення того, чи програма лікування затверджена та чи спортсмен або інша особа задовільно завершили програму, належить виключно Антидопінговій Організації. Ця стаття має на меті надання Антидопінговим Організаціям можливості застосувати власне бачення для визначення та затвердження виправданих та авторитетних програм лікування на противагу «фіктивним». Однак передбачається, що характеристики виправданих програм лікування широко варіюватимуться і змінюватимуться з часом, тому для ВАДА не буде практичним розробляти обов'язкові критерії прийнятих програм лікування.

10.2.4.2. Якщо вживання, використання або володіння мали місце в змагальний період, і спортсмен може довести, що вживання, використання або володіння не були пов'язані з покращенням спортивних показників, тоді вживання, використання або володіння не повинні вважатись умисними для цілей статті 10.2.1 і не повинні бути використані в якості підстави для визнання їх обтяжуючими обставинами згідно зі статтею 10.4.

Стаття 10.3. Відсторонення за інші порушення антидопінгового правила.

Якщо не застосовуються ст.10.6 або 10.7, період відсторонення за порушення антидопінгових правил інших, ніж передбачені ст.10.2, становить:

10.3.1. За порушення ст. 2.3 (ухиляння, відмова або неявка для відбору проби спортсменом) або ст. 2.5 (втручання або спроба втручання в будь-яку стадію допінг-контролю спортсменом або іншою особою) призначається період відсторонення строком 4 (чотири) роки, окрім:

- у випадку неявки для здачі проби, якщо спортсмен може довести, що порушення антидопінгового правила було неумисним, у такому випадку призначається відсторонення строком 2 роки;

- у всіх інших випадках, якщо спортсмен чи інша особа може встановити виняткові обставини, які виправдовують скорочення періоду відсторонення, період відсторонення повинен бути в межах від двох до чотирьох років, залежно від ступеня вини спортсмена або іншої особи;

- у випадку, коли справа стосується захищеної особи чи рекреаційного спортсмена, період відсторонення повинен бути в межах між (максимум) двома роками та, як мінімум, попередженням без періоду відсторонення, залежно від ступеня вини захищеної особи або рекреаційного спортсмена.

10.3.2. За порушення ст. 2.4 (порушення порядку надання інформації про місцезнаходження спортсменом) призначається відсторонення строком 2 (два) роки, який може бути скорочений до мінімального 1 (один) рік, залежно від ступеня вини спортсмена. Варіативність між двома роками та одним роком відсторонення у цій статті не застосовується до спортсменів, коли часовий проміжок у інформації про місцезнаходження змінюється в останню мить або інша поведінка породжує серйозну підозру, що спортсмен намагався уникнути доступності для тестування.

10.3.3. За порушення ст. 2.7 (розповсюдження або спроба розповсюдження будь-якої забороненої речовини або забороненого методу спортсменом або іншою особою) або ст. 2.8 (призначення або спроба призначення спортсменом або іншою особою будь-якому спортсмену під час змагального періоду будь-якої забороненої речовини або забороненого методу, або призначення чи спроба призначення будь-якому спортсмену в позазмагальному періоді будь-якої забороненої речовини або забороненого методу, що заборонені у позазмагальний період) призначається період Відсторонення від 4 (чотирьох) років мінімум до довічного відсторонення, залежно від серйозності порушення.

Порушення ст. 2.7 або ст. 2.8, вчинене по відношенню до особи, чие право захищається законом, повинне вважатися особливо тяжким порушенням і, якщо воно вчинене допоміжним персоналом спортсмена та не стосується особливої речовини, допоміжний персонал спортсмена повинен бути відсторонений довічно.

Крім того, тяжкі порушення ст. 2.7 або ст. 2.8, які також можуть порушувати закони та правила, які не мають відношення до сфери спорту, повинні бути доведені до відома компетентних правоохоронних органів. Ті, хто втягнутий у надання допінгу спортсменам або покривають вживання допінгу, мають бути піддані суворішим санкціям, ніж спортсмени, проби яких виявилися позитивними. Оскільки права спортивних організацій зазвичай обмежені недопуском до акредитації, членства або інших спортивних вигод,

передача інформації про допоміжний персонал спортсмена в компетентні органи є важливим кроком у попередженні допінгу.

10.3.4. За порушення ст. 2.9 (співучасть або спроба співучасті спортсменом або іншою особою) призначається період відсторонення строком мінімум від 2 (двох) років до довічного відсторонення, залежно від тяжкості порушення.

10.3.5. За порушення ст. 2.10 (заборонена співпраця спортсмена або іншої особи) призначається період відсторонення строком 2 (два) роки з можливістю зменшення до мінімального строком 1 (один) рік, залежно від ступеня вини спортсмена чи іншої особи та від обставин справи.

У тих випадках, коли інша особа, вказана в статті 2.10, є юридичною особою, а не фізичною, до такої організації мають застосовуватися дисциплінарні заходи, як зазначено у статті 12.

10.3.6. За порушення статті 2.11 (дії, що вчиняються спортсменом або іншою особою для перешкоджання, або подача зустрічного обвинувачення з метою відмовляння від повідомлення уповноваженим організаціям) період відсторонення повинен бути не менше двох років, і до довічного відсторонення, залежно від серйозності порушення спортсменом чи іншою особою.

Поведінка, яка визнана такою, що порушує і ст. 2.5 (втручання), і ст. 2.11 (дії, що вчиняються спортсменом або іншою особою для перешкоджання або подача зустрічного обвинувачення з метою відмовляння від повідомлення про порушення уповноваженим організаціям), карається на підставі порушення, за яке застосовується суворіша санкція.

Стаття 10.4. Обтяжуючі обставини, які можуть збільшити період відсторонення

Якщо в окремому випадку, що стосується порушення антидопінгового правила, іншого, ніж порушення, передбачене статтями 2.7 (розповсюдження або спроба розповсюдження), 2.8 (призначення або спроба призначення), 2.9 (співучасть) або 2.11 (дії, що вчиняються спортсменом або іншою особою для перешкоджання або подача зустрічного обвинувачення з метою відмовляння від повідомлення про порушення уповноваженим організаціям), Антидопінгова Організація встановить, що існують обтяжуючі обставини, які виправдовують застосування періоду відсторонення більшого за стандартну санкцію, то період відсторонення, який застосовується в такому випадку, повинен бути збільшений на додатковий період відсторонення аж до двох років, залежно від тяжкості порушення та характеру обтяжуючих обставин, якщо тільки спортсмен чи інша особа не зможуть довести, що він чи вона вчинили порушення антидопінгових правил несвідомо.

Стаття 10.5. Відміна строку відсторонення у випадку відсутності вини або необережності

Якщо спортсмен чи інша особа, в кожному окремому випадку, доведе відсутність своєї вини чи необережності, період відсторонення, який би застосовувався в іншому випадку, повинен бути скасований.

Ця стаття та ст. 10.6.2 застосовуються тільки при накладенні санкцій; вони не застосовуються для встановлення факту вчинення порушення антидопінгового правила. Вони будуть застосовуватися лише за виняткових обставин, наприклад, коли спортсмен зможе довести, що, незважаючи на всю обережність, він/вона стали жертвою саботажу з боку суперника.

Натомість відсутність вини або необережності не застосовуються в наступних випадках:

- якщо тест виявився позитивним внаслідок вживання вітамінів або харчових добавок, які мали невірні етикетки чи були забруднені (відповідно до ст. 2.1 спортсмени несуть відповідальність за те, що вони вживають) та спортсмен був попереджений про можливе забруднення добавки;
- призначення забороненої речовини особистим лікарем спортсмена або тренером без інформування спортсмена (спортсмени несуть відповідальність за вибір медичного персоналу та за роз'яснення медичному персоналу, що їм не можна призначати будь-які заборонені речовини);
- якщо спортсмен став жертвою саботажу з боку подружжя, тренера або іншої особи з близького оточення спортсмена (спортсмени відповідальні за те, що вони вживають та за поведінку тих осіб, яким вони довіряють доступ до своїх продуктів харчування).

Однак, залежно від особливостей кожної конкретної справи, кожен з наведених прикладів може призвести до зменшення санкції відповідно до ст. 10.6, базуючись на принципі незначної вини чи необережності.

Стаття 10.6. Скорочення строку відсторонення на підставі незначної вини або необережності

10.6.1. Скорочення санкцій в окремих випадках порушення ст. 2.1 (наявність забороненої речовини або її метаболітів, або маркерів у пробі, взятій у спортсмена), 2.2 (використання або спроба використання спортсменом забороненої речовини або забороненого методу) або 2.6. (володіння забороненою речовиною або забороненим методом спортсменом чи допоміжним персоналом спортсмена). Усі скорочення, передбачені статтею 10.6.1, є взаємовиключними та не є кумулятивними.

10.6.1.1. Особливі речовини або особливі методи

У випадках, коли порушення антидопінгового правила стосується особливої речовини (крім речовин зловживання) або особливих методів, та спортсмен чи інша особа можуть довести свою незначну вину чи необережність, як мінімум, призначається покарання у вигляді попередження без призначення періоду відсторонення, як максимум, призначається відсторонення строком на два роки залежно від ступеня вини спортсмена чи іншої особи.

10.6.1.2. Забруднені продукти

У випадках, коли спортсмен чи інша особа можуть довести і відсутність значної вини або необережності, та те, що виявлена заборонена речовина (крім речовин зловживання) містилася в забрудненому продукті, як мінімум, призначається покарання у вигляді попередження без періоду відсторонення, як

максимум, призначається відсторонення строком на два роки, залежно від ступеня вини спортсмена чи іншої особи.

Для застосування цієї статті, спортсмен чи інша особа повинна встановити не тільки те, що виявлена заборонена речовина походить із забрудненого продукту, але також повинна окремо встановити відсутність значної вини чи необережності. Слід зазначити, що спортсмени поінформовані, що вживають харчові добавки на власний ризик.

Зменшення санкцій, засноване на відсутності значної вини чи необережності нечасто застосовується у випадках із забрудненим продуктом, якщо тільки спортсмен не проявив високого рівня обережності перед прийомом забрудненого продукту.

В оцінюванні того, чи може спортсмен встановити джерело забороненої речовини, було б, наприклад, важливим для встановлення того, чи спортсмен дійсно використовував забруднений продукт, чи задекларував спортсмен у протоколі допінг-контролю продукт, який згодом було визначено забрудненим. Ця стаття не повинна поширюватися на продукти, що пройшли певний процес виготовлення.

Якщо несприятливі результати аналізу є наслідком забруднення навколишнього середовища, наприклад, водопровідної води або озерної води, в тих випадках, коли жодна добропорядна людина не очікувала б ризику порушення антидопінгових правил, як правило, у такому випадку згідно зі статтею 10.5 в діях спортсмена чи іншої особи не буде вини чи необережності.

10.6.1.3. Захищена особа або рекреаційні спортсмени, які займаються фітнесом

Якщо порушення антидопінгових правил, вчинене захищеною особою або рекреаційним спортсменом, не пов'язане з речовиною зловживання, і захищена особа або рекреаційний спортсмен, може довести, що мала місце незначна вина або необережність, тоді період відсторонення повинен бути, як мінімум, попередженням та відсутністю періоду відсторонення та, як максимум, два роки відсторонення, залежно від ступеня вини захищеної особи або рекреаційного спортсмена.

10.6.2. Застосування незначної вини чи необережності у випадках інших, ніж передбачено в ст.10.6.1

Якщо спортсмен або інша особа зможе довести, у кожному окремому випадку, до якого не застосовується ст.10.6.1, що в його/ її діях немає значної вини або необережності, у такому випадку, за умови подальшого скорочення чи відміни відповідно до ст. 10.7, період відсторонення, який застосовується в інших випадках, може бути скорочений домірно до ступеня вини спортсмена або іншої особи, але скорочений період відсторонення не може бути меншим за половину строку, який призначається в інших випадках.

Якщо призначуваний в іншому випадку період відсторонення є довічним, скорочений період, відповідно до цієї статті, не може бути меншим за 8 (вісім) років.

Стаття 10.6.2 може застосовуватись до будь-якого порушення антидопінгового правила, крім тих, де умисел є елементом порушення

антидопінгового правила (наприклад, стаття 2.5, 2.7, 2.8, 2.9 або 2.11) або діапазон строку відсторонення передбачений статтею на основі ступеня вини спортсмена або іншої особи.

Стаття 10.7. Відміна, скорочення або припинення строку відсторонення, або інших наслідків з підстав інших, ніж Вина 10.7.1.

Значне сприяння в розкритті чи встановленні фактів порушення Кодексу.

Співпраця спортсменів, допоміжного персоналу спортсмена та інших осіб, які визнають свої помилки і бажають назвати інші порушення антидопінгового правила, важлива для очищення спорту.

10.7.1.1. Антидопінгова Організація, відповідальна за обробку результатів, у разі виявлення порушення антидопінгового правила, може в конкретному випадку ще до прийняття остаточного рішення по апеляції за статтею 13 або до закінчення строку подачі апеляції, відмінити частину наслідків (крім дискваліфікації та обов'язкового публічного розголошення), якщо спортсмен або інша особа суттєво сприяли Антидопінговій Організації, правоохоронним органам або професійному дисциплінарному органу, внаслідок чого:

Антидопінгова Організація розкрила або відкрила справу про порушення антидопінгового правила іншою Особою;

- правоохоронні чи дисциплінарні органи розкрили або відкрили справу про правопорушення чи порушення професійних правил, скоєних іншою особою, та інформація, надана такою особою в рамках суттєвого сприяння стала доступною для Антидопінгової Організації, в компетенцію якої входить обробка результатів;

- у результаті чого ВАДА порушує справу проти сторони-підписанта, лабораторії, акредитованої ВАДА, або підрозділу управління біологічним паспортом спортсмена (як визначено Міжнародним Стандартом з тестування та розслідувань) за невідповідність Кодексу, Міжнародному Стандарту або Технічному Документу;

- за згодою ВАДА, що призводить до того, що правоохоронний чи дисциплінарний орган висуває обвинувачення у кримінальному правопорушенні або порушенні професійних чи спортивних правил, що виникають через порушення правил цілісності у спорті, інших, ніж допінг.

Після ухвалення остаточного рішення по апеляції відповідно до ст. 13 або після закінчення строку подачі апеляції Антидопінгова Організація може відмінити частину наслідків, що призначається в інших випадках, тільки зі згоди ВАДА і відповідної Міжнародної Федерації. Тривалість тієї частини строку, на яку може бути скорочений призначуваний в інших випадках строк відсторонення, має ґрунтуватися на серйозності порушення антидопінгового правила, скоєного спортсменом або іншою особою, і на тому, наскільки суттєвим було значне сприяння, надане спортсменом або іншою особою в справі боротьби з допінгом у спорті, невідповідність Кодексу та/або порушення цілісності спорту.

Може бути скасоване не більше трьох чвертей призначуваного в інших випадках строку відсторонення. Якщо ж призначуване в інших випадках

відсторонення є довічним, то нескорочений строк за цією статтею повинен становити не менше восьми років. Для цілей цього пункту, таким чином застосований період відсторонення не включає будь-який період відсторонення, який може бути доданий відповідно до статті 10.9.3.2. Якщо цього вимагає спортсмен або інша особа, яка прагне надати значне сприяння, Антидопінгова Організація, відповідальна за обробку результатів, повинна дозволити спортсмену або іншій особі надати інформацію Антидопінговій Організації за умови укладення відповідної угоди без зобов'язуючої дії.

Якщо Спортсмен або інша Особа відмовляється співпрацювати в подальшому і надавати повну та достовірну інформацію в рамках значного сприяння, на якому було засноване призупинення наслідків, Антидопінгова Організація, що призупинила наслідки, може відновити призупинені наслідки. Якщо Антидопінгова Організація вирішить відновити призупинені раніше наслідки, на таке рішення може бути подано апеляцію будь-якою особою, яка має таке право відповідно до статті 13.

Для заохочення спортсменів та інших осіб у наданні значного сприяння Антидопінговим Організаціям, на запит Антидопінгової Організації, що здійснює обробку результатів, або на запит спортсмена або іншої особи, яка обвинувачується в порушенні антидопінгового правила, або інших порушеннях Кодексу, ВАДА на будь-якій стадії обробки результатів, навіть після прийняття рішення по апеляції відповідно до статті 13, може погодитися відмінити на свій розгляд строк відсторонення, що застосовується в інших випадках, та інші Наслідки.

За виняткових обставин ВАДА у відповідь на значне сприяння може погодитися на призупинення строку відсторонення та інших наслідків більше, ніж це передбачено цією статтею, аж до незастосування відсторонення, без обов'язкового публічного оприлюднення та/або без повернення призових або уплати штрафу та відшкодування витрат.

Відсутність згоди ВАДА є умовою для відновлення наслідків, як це передбачено цією статтею. Незважаючи на положення статті 13, рішення ВАДА в контексті статті 10.7.1.2 не може оскаржуватися.

10.7.1.3. Якщо Антидопінгова Організація призупиняє будь-яку частину санкції, застосованої на інших підставах, через суттєве сприяння, то в порядку, передбаченому статтею 14.2, іншим Антидопінговим Організаціям з правом подавати апеляцію відповідно до статті 13.2.3 має надсилатися повідомлення з поясненням мотивів прийнятого рішення. В особливих випадках, якщо ВАДА вважає, що це буде краще для інтересів боротьби з допінгом у спорті, ВАДА може дозволити Антидопінговій Організації укласти відповідний конфіденційний договір, який передбачатиме обмеження або відстрочку розкриття інформації щодо суттєвого сприяння або його характеру.

10.7.2. Визнання порушення антидопінгового правила за відсутності інших доказів

Якщо спортсмен або інша особа добровільно визнає здійснення порушення антидопінгового правила до отримання повідомлення про відбір

проби, яка могла б виявити таке порушення (або у разі порушення антидопінгового правила не за статтею 2.1 – до отримання першого повідомлення про порушення згідно зі статтею 7), і це визнання є єдино достовірним свідченням порушення на момент визнання, строк відсторонення може бути скорочений, але не більше, ніж наполовину від передбаченого в інших випадках строку.

Ця стаття застосовується тоді, коли спортсмен або інша особа виступають із заявою про визнання порушення антидопінгового правила за обставин, коли жодна з Антидопінгових Організацій не знає, що могло мати місце порушення Антидопінгового Правил. Ця стаття не може бути застосована за обставин, коли визнання має місце після того, як спортсмен або інша особа усвідомили, що їм загрожує викриття. Період скорочення строку Відсторонення повинен визначатися, на підставі можливості виявлення порушення антидопінгового правила спортсменом або іншою особою, якщо б вони добровільно про це не заявили.

10.7.3. Застосування декількох підстав для скорочення санкції

Якщо спортсмен або інша особа доведе своє право на скорочення санкцій відповідно до більш ніж одного з положень статей 10.5, 10.6 або 10.7, до застосування будь-якого скорочення або призупинення за статтею 10.7, застосовний в інших випадках строк відсторонення має бути визначений відповідно до статей 10.2, 10.3, 10.5 та 10.6. Якщо Спортсмен або інша Особа доведе своє право на скорочення або призупинення строку відсторонення відповідно до статті 10.7, строк відсторонення може бути призупинено або скорочено, але не більше ніж до однієї четвертої передбаченого в інших випадках строку відсторонення.

Стаття 10.8. Угоди щодо обробки результатів

10.8.1. Скорочення на один рік за певні порушення антидопінгових правил на основі швидкого визнання та прийняття санкції

Якщо спортсмен або інша особа, після повідомлення Антидопінговою Організацією про можливе порушення антидопінгових правил, що має визначений період Відсторонення, який становить чотири і більше років (включаючи будь-який період відсторонення, визначений відповідно до статті 10.4), визнає порушення і прийме визначений період відсторонення не пізніше ніж через 20 днів після отримання повідомлення про обвинувачення у порушенні антидопінгових правил, спортсмен чи інша особа можуть отримати зменшення строку відсторонення тривалістю в один рік, від того, що визначений Антидопінговою Організацією.

Якщо Спортсмен або інша Особа отримує однорічне скорочення від визначеного періоду Відсторонення відповідно до статті 10.8.1, подальше зменшення встановленого періоду відсторонення відповідно до будь-якої іншої статті не допускається.

Наприклад, якщо Антидопінгова Організація стверджує, що спортсмен порушив статтю 2.1 щодо використання анаболічного стероїду і стверджує, що застосовний період Відсторонення становить чотири роки, то Спортсмен може в односторонньому порядку скоротити період відсторонення до трьох років

шляхом визнання порушення та прийняття трирічного періоду відсторонення і протягом часу, визначеного в цій статті, без подальшого скорочення. Для вирішення справи не має потреби у слуханні.

10.8.2. Угода щодо вирішення справи

Якщо спортсмен або інша особа визнає порушення антидопінгових правил після того, як Антидопінговою Організацією було висунуто обвинувачення в порушенні антидопінгових правил і погодиться з Наслідками, прийнятними для Антидопінгової Організації та ВАДА, на власний розсуд, тоді:

- Спортсмен або інша особа може отримати скорочення строку відсторонення, ґрунтуючись на оцінці Антидопінговою Організацією та ВАДА щодо застосування статей 10.1 – 10.7 до заявленого порушення антидопінгових правил, серйозності порушення, ступеня вини спортсмена або іншої особи, а також як швидко спортсмен або інша особа визнали порушення;

- період відсторонення може розпочатися з дати відбору проби або дати, коли інше порушення антидопінгових правил мало місце. Однак у кожному випадку, коли застосовується ця стаття, спортсмен або інша особа повинна відбутися щонайменше половину періоду відсторонення, про який вона домовилася, що починається з моменту, який настав раніше – дати, коли спортсмен або інша особа погодилася з накладенням санкції або застосуванням тимчасового відсторонення, яке було дотримане спортсменом або іншою Особою.

Рішення ВАДА й Антидопінгової Організації про укладення або неукладення угоди про вирішення справи, а також розмір скорочення і дату початку періоду Відсторонення не є питаннями для визначення або перегляду органом заслуховування та не підлягають оскарженню відповідно до статті 13. Якщо цього вимагає спортсмен чи інша особа, яка прагне укласти угоду про вирішення справи відповідно до цієї статті, Антидопінгова Організація, відповідальна за обробку результатів, повинна дозволити спортсмену чи іншій особі обговорити визнання порушення антидопінгових правил з Антидопінговою Організацією, за умов дотримання угоди без зобов'язуючої дії.

Будь-які пом'якшуючі або обтяжуючі фактори, перелічені в статті 10, повинні враховуватися при визначенні наслідків, які будуть викладені в угоді про вирішення справи, і не повинні застосовуватися за межами умов цієї угоди. У деяких країнах застосування періоду відсторонення повністю покладається на орган заслуховування. У тих країнах Антидопінгова Організація не може визначати конкретний період Відсторонення для цілей статті 10.8.1, а також не має права погоджувати конкретний період відсторонення відповідно до статті 10.8.2. За цих обставин статті 10.8.1 та 10.8.2 не застосовуються, але можуть бути розглянуті заслуховуючим органом.

Стаття 10.9. Сукупність порушень

10.9.1. Друге або третє порушення антидопінгових правил

10.9.1.1. Період Відсторонення при повторному порушенні спортсменом або іншою особою антидопінгових правил має бути визначений, на підставі того, що є більшим:

- період Відсторонення у шість місяців;
- період відсторонення в межах між: 1) сумою строку відсторонення, застосованого за перше порушення антидопінгових правил, плюс період відсторонення, який застосовується до другого порушення антидопінгових правил, який розглядається в якості першого порушення, або 2) подвійний строк відсторонення, застосовуваний до цього повторного порушення антидопінгових правил, якби воно розглядалося в якості першого порушення, з визначенням періоду Відсторонення в цих рамках, на підставі усіх обставин справи та ступеня вини спортсмена чи іншої особи у відношенні до другого порушення.

10.9.1.2. Третє порушення антидопінгових правил завжди матиме наслідком призначення довічного відсторонення за винятком випадків, коли в разі третього порушення антидопінгових правил встановлюються обставини, які дають підстави для відміни або скорочення періоду відсторонення відповідно до ст. 10.5 або 10.6, або містить ознаки порушення ст. 2.4. У таких конкретних випадках період Відсторонення повинен становити від восьми років до довічного.

10.9.1.3. Період відсторонення, встановлений у статтях 10.9.1.1 та 10.9.1.2, може бути потім зменшений шляхом застосування статті 10.7. 10.9.2. Порушення антидопінгового правила, щодо якого спортсмен або інша особа довела відсутність вини або необережності, не повинне вважатися порушенням для цілей статті 10.9. Крім того, порушення антидопінгового правила, яке підпадає під статтю 10.2.4.1, не може вважатися порушенням для цілей статті 10.9.

Стаття 10.10. Анулювання результатів змагань, наступних за відбором проби або вчиненням порушення антидопінгового правила

Згідно зі ст.9, додатково до автоматичного анулювання результатів змагань, під час яких була взята позитивна проба, усі інші результати, показані на спортивних змаганнях, починаючи з дати відбору позитивної проби (при тестуванні на змаганнях або поза змаганнями), або з дати здійснення іншого порушення антидопінгових правил, включаючи період тимчасового відсторонення або відсторонення, мають бути, якщо справедливість не вимагає іншого, анульовані з усіма відповідними наслідками, включаючи позбавлення медалей, очок і призів.

Жодна стаття Кодексу не перешкоджає «чистим» спортсменам або іншим особам, що постраждали від дій особи, яка вчинила порушення антидопінгового правила, вимагати від цієї особи відшкодування збитків.

Стаття 10.11. Вилучення призових коштів

Антидопінгова Організація або інша Сторона-підписант, яка вилучила призові кошти внаслідок порушення антидопінгових правил, вживає розумних заходів для розподілу та передачі цих призових коштів спортсменам, які мали б право на них, якщо б спортсмен-порушник не брав участі у змаганнях. Міжнародна Федерація може передбачити у своїх правилах, чи будуть

перерозподілені призові кошти враховуватись для цілей визначення рейтингу спортсменів.

Ця стаття не має на меті покласти обов'язок на Антидопінгову Організацію або іншу Сторону-підписанта, вживати будь-які дії з метою збору призових коштів, що підлягають поверненню. Якщо Антидопінгова Організація вирішить не вчиняти жодних дій з метою збору призових коштів, що підлягають поверненню, вона може передати своє право на відшкодування таких грошей спортсмену (особам), які повинні були отримати гроші в іншому випадку. Обґрунтовані заходи щодо розподілу та передачі цих грошових призів можуть включати використання зібраних грошових призів, як було домовлено Міжнародною Федерацією та її Спортсменами.

Стаття 10.12. Фінансові наслідки

У власних правилах Антидопінгові Організації можуть встановити пропорційне відшкодування витрат або фінансові санкції за порушення антидопінгового правила. Проте Антидопінгові Організації можуть накласти фінансові санкції тільки в тих випадках, де було прийняте рішення про призначення максимального строку відсторонення, що призначається в інших випадках.

Фінансові санкції можуть призначатися, тільки якщо вони не суперечать принципу пропорційності. Відшкодування витрат або фінансові санкції не можуть розглядатися в якості підстави для скорочення строку відсторонення або іншої санкції, яка підлягає застосуванню відповідно до Кодексу.

Стаття 10.13. Початок строку відсторонення

Якщо спортсмен вже відбуває період відсторонення за порушення антидопінгового правила, будь-який новий період відсторонення розпочинається в перший день після закінчення поточного періоду відсторонення. Інакше, за винятком зазначених нижче ситуацій, строк Відсторонення має розпочинатися з дати винесення остаточного рішення на слуханнях, відповідно до якого призначається строк відсторонення, або якщо право на слухання не було реалізоване, або слухання не проводились, з дати прийняття відсторонення або його призначення.

10.13.1. Затримки з причин, незалежних від спортсмена або іншої особи. Якщо мали місце значні затримки під час проведення слухань або на інших етапах допінг-контролю з причин, що не залежать від Спортсмена або іншої Особи, то орган, що застосовує санкції, може обчислювати строк відсторонення з більш ранньої дати, а саме з дати взяття Проби або з останньої дати вчинення 79 Всесвітній антидопінговий кодекс порушення антидопінгового правила. Всі результати на змаганнях, досягнуті в період відсторонення, включаючи ретроактивне Відсторонення, повинні бути анульовані.

У випадках порушення антидопінгового правила, крім статті 2.1, Антидопінговій Організації може знадобитися тривалий час для виявлення і підтвердження фактів, що доводять порушення антидопінгового правила, особливо у випадках, коли спортсмен або інша особа вжили заходи задля уникнення викриття. За таких обставин гнучкість, передбачена цією статтею,

щодо визначення дати початку санкції з більш ранньої дати, не повинна застосовуватися.

Стаття 10.14. Статус у період відсторонення або тимчасового відсторонення

10.14.1. Заборона на участь у змаганнях протягом строку відсторонення або тимчасового відсторонення

Жоден спортсмен або інша особа, яка була відсторонена або є об'єктом тимчасового відсторонення, не має права протягом періоду відсторонення брати участь:

- у будь-якій якості в спортивних змаганнях або діяльності (іншій, ніж схвалені освітня або реабілітаційна антидопінгова програми), схвалених або організованих будь-якою Стороною-підписантом або її членською організацією, або клубом чи іншою членською організацією організації-члена Сторони-підписанта, або в спортивних Змаганнях, організованих або санкціонованих професійною лігою, або будь-яким міжнародним або національним організатором спортивного Заходу;

- у будь-якій спортивній діяльності елітного або національного рівня, яка фінансується державним органом.

Спортсмен або інша особа, відсторонений на період довший, ніж чотири роки, після закінчення чотирирічного строку відсторонення може брати участь у якості спортсмена у місцевих спортивних заходах, які не є організованими або іншим чином підпадають під юрисдикцію Сторони-підписанта Кодексу або члена Сторони-підписанта Кодексу, тільки в тому випадку, якщо це місцеве змагання не є змаганням такого рівня, з якого такий спортсмен або інша особа може кваліфікуватися напряду або опосередковано (або набрати необхідну для цього кількість очок) у національний чемпіонат або міжнародне змагання, та не включає в себе можливість спортсмена або іншої особи працювати в будь-якій якості із захищеними особами.

Відсторонений спортсмен або інша особа має бути доступним для тестування та надавати інформацію про місцезнаходження на будь-які вимоги Антидопінгової Організації.

Наприклад, з урахуванням статті 10.14.2, наведеної нижче, відсторонений спортсмен не може брати участь у тренувальних зборах, показових змаганнях чи іншій діяльності, організованих його/її Національною Федерацією або клубом, який є членом такої Національної Федерації або який фінансується державною установою.

Окрім цього, відсторонений Спортсмен не може брати участь у змаганнях, організатором яких є професійні ліги (наприклад, НХЛ, НБА, тощо), заходах, організованих стороною, що не є підписантом Кодексу, – міжнародним організатором заходів або організатором національного рівня, – без провокування наслідків, визначених статтею

10.14.3. Термін «діяльність» включає, наприклад, адміністративну діяльність, таку як виконання функцій офіційної особи, директора, співробітника або волонтера в організації, згаданій у цій статті.

Відсторонення, застосоване в одному виді спорту, має бути визнане в інших видах спорту відповідно до ст. 15.1, Взаємовизнання).

Спортсмену або іншій особі, яка відбуває період відсторонення, забороняється тренувати чи виконувати функції допоміжного персоналу спортсмена чи діяти в будь-якій іншій ролі в період відсторонення, така поведінка може призвести до порушення статті 2.10 іншим спортсменом.

Будь-яке досягнення, досягнуте у період Відсторонення, не повинне визнаватися Стороною-підписантом або її Національною Федерацією для будь-яких цілей.

10.14.2. Повернення до тренувальної діяльності

Єдиним виключенням із статті 10.14.1 може стати повернення спортсмена до тренувань з командою або використання приміщень клубу або іншої організації, що входить до складу Сторони-підписанта протягом часу, залежно від того, що коротше:

- останні два місяці відсторонення спортсмена;
- остання чверть накладеного строку відсторонення.

У багатьох командних видах спорту і деяких індивідуальних (наприклад, стрибки з трампліна, гімнастика), спортсмен не може ефективно тренуватися самостійно, щоб підготуватися до змагань у кінці свого періоду відсторонення. Протягом тренувального періоду, описаного в цій статті, відсторонений спортсмен не має права змагатися або долучитися до будь-якої діяльності, описаної у ст. 10.14.1, іншої, ніж тренувальна).

10.14.3. Порушення заборони на участь протягом строку відсторонення або тимчасового відсторонення якщо відсторонений спортсмен або інша особа порушить заборону, встановлену в статті 10.14.1, результати такої участі будуть анульовані, а новий період відсторонення, рівний по тривалості першому періоду, буде доданий до кінця першого періоду відсторонення.

Новий період відсторонення, включаючи попередження і відсутність періоду відсторонення, може бути змінений з урахуванням ступеня вини спортсмена або іншої особи та інших обставин справи. Визначення того, чи порушив спортсмен або інша особа заборону на участь і чи доцільна зміна періоду відсторонення, повинне здійснюватись Антидопінговою Організацією, яка проводила обробку результатів і призначила первинний період відсторонення. На це рішення може бути подана апеляція відповідно до ст.13.

Спортсмен або інша особа, яка порушила заборону на участь під час тимчасового відсторонення, визначеного у статті 10.14.1, не отримає жодного кредиту за будь-який період тимчасового відсторонення, і результати такої участі повинні бути анульовані.

У тих випадках, коли допоміжний персонал спортсмена або інша особа сприяє особі в порушенні заборони на участь під час відсторонення або тимчасового відсторонення, Антидопінгова Організація повинна накласти санкції за порушення ст. 2.9 за таке сприяння.

10.14.4. Відмова у фінансуванні на строк відсторонення додатково, за будь-яке порушення антидопінгового правила, якщо не було застосоване скорочення санкції відповідно до ст. 10.5 або 10.6, Сторонами-підписантами, їх

членами і урядами буде припинено в повному обсязі або частково фінансування, пов'язане зі спортивною діяльністю, або надання інших пільг.

Стаття 10.15. Автоматичне оприлюднення санкції

Обов'язковою частиною кожної санкції є автоматичне оприлюднення, передбачене статтею 14.3.

Стаття 13.2. Апеляції з приводу рішень щодо порушень антидопінгового правила, наслідків, тимчасових відсторонень, виконання рішень та повноважень

На вказані нижче рішення апеляція може подаватися тільки в порядку, передбаченому статтею 13.2:

- рішення про те, що було вчинене порушення антидопінгового правила;
- рішення про застосування або незастосування наслідків за порушення антидопінгового правила;
- рішення про те, що порушення антидопінгового правила не було;
- рішення про те, що провадження стосовно порушення антидопінгового правила не може бути продовжене через процедурні причини (включаючи, наприклад, закінчення строку давності);
- рішення ВАДА не звільняти спортсмена, який залишав спорт, від обов'язку надавати повідомлення про повернення до Змагань за шість місяців до такого повернення відповідно до статті 5.6.1;
- рішення ВАДА про передачу повноважень з обробки результатів відповідно до статті 7.1;
- рішення Антидопінгової Організації не висувати несприятливий результат аналізу або атиповий результат аналізу в якості порушення антидопінгового правила;
- рішення не продовжувати розгляд справи щодо порушення антидопінгового правила після розслідування відповідно до Міжнародного Стандарту з обробки результатів;
- рішення застосувати чи скасувати тимчасове відсторонення на підставі попередніх слухань;
- невідповідність Антидопінгової Організації статті 7.4;
- рішення щодо відсутності в Антидопінгової Організації повноважень щодо розгляду можливого порушення антидопінгового правила або його наслідків;
- рішення відмінити або не відмінити наслідки, або відновити чи не відновлювати наслідки відповідно до статті 10.7.1;
- недотримання статей 7.1.4 та 7.1.5;
- невиконання статті 10.8.1;
- рішення за статтею 10.12.3;
- рішення Антидопінгової Організації не виконувати рішення іншої Антидопінгової Організації відповідно до статті 15;
- рішення відповідно до статті 27.3 можуть бути оскаржені виключно відповідно до цієї статті 13.2.

13.2.1. Апеляції, що стосуються спортсменів міжнародного рівня або міжнародних спортивних заходів

Якщо порушення сталося під час міжнародного спортивного заходу або якщо справа стосується спортсмена міжнародного рівня, апеляція на винесене рішення має подаватися виключно до САС (Спортивного арбітражного суду).

Рішення САС є остаточними і обов'язковими, за винятком будь-якого перегляду, передбаченого законом, що застосовується до анулювання або виконання арбітражних рішень.

13.2.3. Особи, які мають право подавати апеляції:

- спортсмен або інша особа, відносно якої було прийняте оскаржуване рішення;
- інша сторона справи, прав якої стосується оскаржуване рішення;
- відповідна Міжнародна Федерація;
- Національна Антидопінгова Організація країни проживання особи або країни, громадянином якої вона є або яка видала ліцензію;
- Міжнародний олімпійський комітет або Міжнародний паролімпійський комітет, коли рішення пов'язане з проведенням Олімпійських ігор або Паралімпійських ігор, зокрема рішення про допуск до участі в Олімпійських чи Паралімпійських іграх;
- ВАДА.

7. Санкції, що застосовують до команд у разі порушення антидопінгових правил

Відповідно до ст. 7, якщо більше одного члена команди в командних видах спорту проінформовано про порушення антидопінгового правила у зв'язку зі спортивним заходом, керівний орган заходу повинен провести відповідне цільове тестування команди протягом періоду проведення заходу.

Стаття 11.2. Наслідки для командних видів спорту

Якщо більше двох членів команди в командних видах спорту вчинили порушення антидопінгового правила під час спортивного заходу, керівний орган такого заходу повинен накласти відповідну санкцію на команду (наприклад, зняття очок, дискваліфікація зі змагань або дискваліфікація із заходу або іншу санкцію) на додаток до наслідків, застосованих до окремих спортсменів, які вчинили порушення антидопінгових правил.

Стаття 11.3. Право організатора спортивного заходу або Міжнародної Федерації посилювати наслідки для командних видів спорту

Керівний орган заходу може ухвалити рішення про застосування таких правил під час заходу, які передбачають суворіші наслідки, ніж наведені в ст. 11.2. Таким же чином, Міжнародна Федерація, в межах своїх повноважень, може вирішити ухвалити правила, які передбачають більш жорсткі наслідки для командних видів спорту, замість правил, передбачених у статті 11.2. Наприклад, МОК може встановити правила, що передбачають дискваліфікацію

команди на час Олімпійських ігор на підставі меншої кількості порушень антидопінгового правила в період проведення Олімпійських ігор

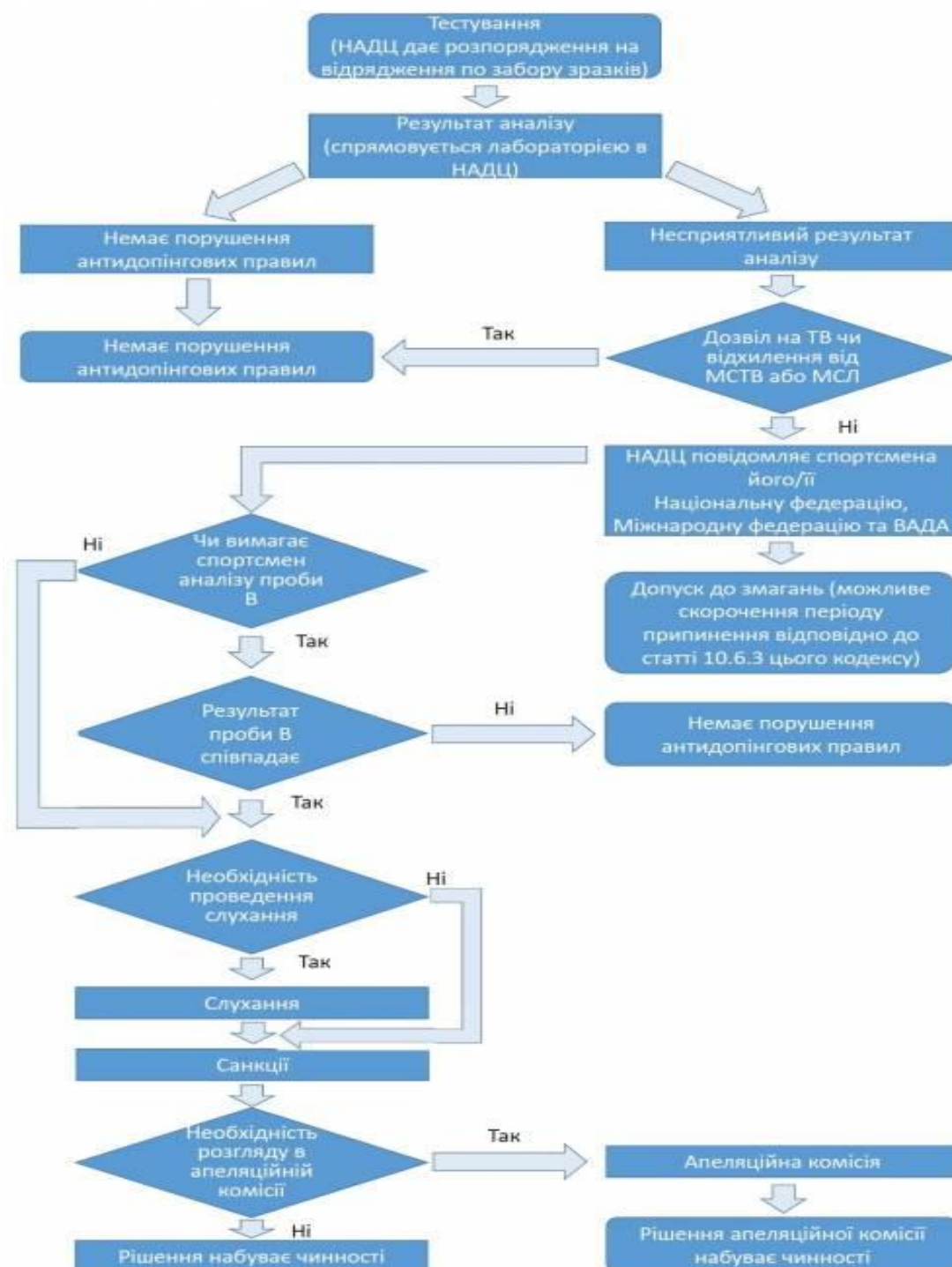

Рис. 1. Схема керування результатами допінг-проб

8. Акт про Антидопінгові права спортсменів

Мета: гарантувати, що права спортсмена в рамках антидопінгу є чітко визначеними, доступними, та універсальними у застосуванні.

Вступ. Однією з цілей Всесвітнього антидопінгового кодексу (Кодексу) та Всесвітньої антидопінгової програми є захист основного права спортсменів брати участь у спорті вільного від допінгу, а отже сприяти та захищати здоров'я, справедливість та рівні можливості спортсменів у всьому світі.

Переконання, що спортсмени мають права, знають про ті права та можуть їх реалізувати – є життєво важливим для успіху чистого спорту. Права спортсменів визначені у Кодексі та міжнародних стандартах. Цей документ був розроблений після широких консультацій зі спортсменами з усього світу, і він описує ті права, які спортсмени визначили особливо важливими. Це не чітко визначає всі права спортсмена.

Однак цей документ не є юридичним; юридичні права спортсменів у рамках антидопінгу – це лише ті права, які викладені в Кодексі та Міжнародних Стандартах, незалежно від того, як вони описані в цьому документі. У випадку суперечливих тлумачень, Положення Кодексу та Міжнародних Стандартів мають перевагу у всіх випадках.

Цей документ затверджено Виконавчим Комітетом ВАДА за рекомендацією Комітету Спортсменів ВАДА. Зміни до цього документу можуть бути внесені за рекомендацією Виконавчого Комітету ВАДА від Комітету Спортсменів ВАДА.

Цей документ складається з двох частин. Частина 1 визначає права, які містяться в Кодексі та Міжнародних Стандартах. У частині 2 викладено рекомендовані права спортсмена. Вони не містяться в Кодексі чи Міжнародних Стандартах, але це права, які спортсмени рекомендують антидопінговим організаціям прийняти за найкращу практику.

ЧАСТИНА 1. Права, викладені в частині 1 цього документу – це права, які мають спортсмени відповідно до Кодексу та Міжнародних Стандартів.

1. Рівність можливостей

Спортсмени мають право на рівні можливості займатися спортом, щоб досягти найвищого рівня, як у тренуванні, так і в змаганні, без участі інших спортсменів, які вживають допінг, або допоміжного персоналу спортсмена, або інших осіб чи антидопінгових організацій, які інакше порушують антидопінгові правила і вимоги. (Кодекс, Міжнародні Стандарти).

2. Справедливі та чесні програми тестування

Спортсмени мають право на справедливі та чесні програми тестування, реалізовані таким чином, щоб усі спортсмени у всіх країнах проходили тестування відповідно до Кодексу та Міжнародних Стандартів. (Кодекс, Міжнародний Стандарт з Тестування і Розслідування, Міжнародний Стандарт Відповідності Кодексу Підписантами).

3. Медичне лікування та захист прав на здоров'я

Спортсмени мають право звільнитися від будь-якого тиску через допінг, що загрожує їх здоров'ю, чи то фізичному, чи емоційному. Спортсмени мають право отримати дозвіл на терапевтичне використання (що допускає спортсменам із захворюванням використовувати заборонену речовину або заборонений метод) відповідно до Кодексу та Міжнародного Стандарту з Терапевтичного Використання. (Стаття 4.4 Кодексу)

4. Право на справедливість

Спортсмени мають право на справедливість, включаючи право бути заслуханими, право на неупереджене слухання у розумний термін об'єктивною, неупередженою та функціонально незалежною комісією, зі своєчасним обґрунтованим рішенням, зокрема із поясненням причин рішення.

Під час оскарження спортсмен має право на справедливе, неупереджене, функціонально та інституційно незалежне слухання, право бути представленим захисником шляхом власних коштів спортсмена та своєчасне письмове мотивоване рішення. (Статті 8 та 13 Кодексу, Міжнародний Стандарт з Обробки Результатів)

5. Право на підзвітність

Спортсмени мають право на те, щоб будь-яка антидопінгова організація, яка має юрисдикцію над ними, буде відповідати за свої дії чи бездіяльність через відповідні системи дотримання вимог, і спортсмен повинен мати можливість повідомляти про будь-яке питання відповідності, що, на його думку, існує стосовно відповідного персоналу або антидопінгової організації. (Кодекс, Міжнародний Стандарт Відповідності Кодексу Підписантами)

6. Права викривача

Спортсмени мають право отримати доступ до анонімного чи конфіденційного механізму для повідомлення про будь-яку потенційну допінгову поведінку спортсменів, допоміжного персоналу спортсменів та інших осіб або будь-якої невідповідності антидопінгових організацій.

Спортсмени мають право повідомляти про можливі порушення антидопінгових правил або невідповідність за допомогою механізму викривача, і не піддаватись погрозам чи залякуванню, покликаних відмовити їх добросовісно повідомляти, і за сумлінне надання таких доказів чи відомостей, проти них не мають права бути застосовані каральні заходи. (Стаття 2.11 Кодексу)

7. Право на освіту

Спортсмени мають право отримувати антидопінгову освіту та інформацію від антидопінгових організацій. (Стаття 18 Кодексу, Міжнародний Стандарт з Освіти)

8. Право на захист даних

Спортсмени мають право на справедливе, законне та безпечне поводження з їхньою персональною інформацією антидопінговими організаціями, які збирають, використовують та обмінюються нею, включаючи право отримувати інформацію про її обробку, отримувати доступ до її копії та запитувати її видалення, як тільки вона більше не використовується в антидопінгових цілях. (Статті 5.5 та 14.6 Кодексу та Міжнародний Стандарт Захисту Конфіденційності та Особистої Інформації)

9. Права на компенсацію

Спортсмен має право вимагати відшкодування збитків іншим спортсменом або іншою особою, дії якої заподіяли шкоду цьому спортсмену шляхом вчинення порушення антидопінгового правила. Відшкодування збитків повинно відповідати будь-яким законам чи нормативним актам у їхній країні поза Кодексом. (Коментар до статті 10.10 Кодексу).

Будь-які грошові призи, що були вилучені антидопінговою організацією у санкціонованого спортсмена, за умови розумних зусиль антидопінгової організації перерозподіляються між спортсменами, які мали б право на них, якщо спортсмен, в якого вилучено кошти, не змагався б. (Стаття 10.11 Кодексу)

10. Права захищених осіб

Спортсмени, які відповідно до Кодексу визначені як захищені особи, повинні мати подальший захист через свій вік або відсутність правоздатності, в тому числі для оцінки їхньої вини, та обов'язкового публічного розголошення, яке не вимагається. (Стаття 14.3.7 Кодексу)

11. Права під час сесії відбору проб

У випадку відбору проб, спортсмен має право подивитися посвідчення офіцера допінг-контролю, має право запитувати додаткову інформацію про процес відбору проби, право бути поінформованим про організацію, що уповноважена на відбір проби, тип відбору проби та будь-які умови, яких потрібно дотримуватися до початку відбору проби, право пити воду (поки вони не забезпечать надання проби, яка відповідає вимозі щодо питомої ваги для аналізу), право супроводжуватися представником, право відкладати прибуття на пункт допінг-контролю з поважних причин, право бути поінформованим про свої права та обов'язки, право документувати будь-які проблеми стосовно процесу та право отримати копії записів сесії відбору проб. (Міжнародний Стандарт з Тестування і Розслідування).

12. Право на аналіз проби Б

Спортсмен має право, у випадку, якщо аналіз проби А призводить до несприятливого результату, вимагати аналізу проби Б відповідно до Кодексу та Міжнародних Стандартів. (Кодекс статті 2.1.2, 6.7 та 7.2, Міжнародний Стандарт з Обробки Результатів, Міжнародний Стандарт для Лабораторій).

Якщо аналіз проби Б не підтверджує результату проби А, то спортсмен, якого було тимчасово відсторонено, якщо обставини дозволяють, може брати участь у подальших змаганнях під час заходу та залежно від відповідних правил міжнародної федерації в командному спорті, якщо команда все ще змагається, спортсмен може взяти участь у майбутніх змаганнях. (Статті 7.2 та 7.4.5 Кодексу та Міжнародного Стандарту з Обробки Результатів).

13. Інші права та свободи не зазнають впливу

Існуюче право чи свобода не можуть вважатися скасованими або обмеженими через те, що право чи свобода не включені до цього документу або включені лише частково.

14. Застосування та стан

Нічого в цьому документі жодним чином не змінює застосування Кодексу або Міжнародних Стандартів або становище спортсменів за цими документами.

ЧАСТИНА 2. Рекомендовані права спортсмена в частині 2 не існують універсально в межах антидопінгової діяльності і не є правами, передбаченими Кодексом або Міжнародними Стандартами. Однак, це права, які заохочуються спортсменами, для того, щоб антидопінгові організації приймали та впроваджували їх у своїх організаційних структурах для подальшого посилення боротьби з допінгом, цілісністю системи та правами спортсменів у цій системі.

15. Право на антидопінгову систему, позбавлену корупції

Спортсмени повинні мати право брати участь у тренуванні та змаганнях, які не містять корупції, пов'язаної з допінгом, або будь-якої іншої форми маніпуляцій, пов'язаних із допінгом, які можуть вплинути на результат на майданчику чи тренуванні.

16. Право на участь в управлінні та прийнятті рішень

Зі спортсменами слід консультиватися при створенні та зміні антидопінгових правил, яких вони повинні дотримуватися, і це справедливо і правильно, що спортсмени також мають голос і право брати участь в управлінні будь-якими антидопінговими організаціями, під юрисдикцією яких перебувають.

17. Право на правову допомогу

Спортсмени повинні мати право на доступ до юридичної допомоги для слухань та оскарження у випадках, пов'язаних з допінгом

Лекцію підготовано з використанням матеріалів:

1. Акт про Антидопінгові права спортсменів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Akt-pro-Antydopingovi-prava-sportsmeniv.pdf>.
2. Антидопінгові правила Національного антидопінгового центру. –Київ, 2021. – 86 с. Режим доступу: https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/2021_NADC-Ukraine-ADR_UA_2020-12-15_001.pdf
3. Бордюгова Н.В. Правопорушення в спорті: допінг, поняття і історія розповсюдження / Н.В. Бордюгова // Часопис Київського університету права. – 2010. – №1. – С. 291-295.
4. Всесвітнє антидопінгове агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wada-ama.org/>
5. Всесвітній антидопінговий кодекс. – Київ, 2021. – 168 с.
6. Заборонений список 2021. Міжнародний стандарт. Всесвітнє антидопінгове агентство. – Монреаль, 2021. – 27 с. https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/PL-2021_UA.pdf
7. Заборонений список 2022. Міжнародний стандарт. Всесвітнє антидопінгове агентство. – Монреаль, 2022. – 27 с. <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Zaboronenyj-spysok-2022ukr.pdf>
8. Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» від 22.01.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/ЛЮ4379G?an=33>
9. Національний антидопінговий центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nadc.org.ua/>
10. Пуцев А. И. Методические рекомендации здоровья спортсменов и антидопинговый контроль. – Киев, 2000. – 35 с.
11. Aguilar-Navarro, M., Muñoz-Guerra, J., del Mar Plara, M., & Del Coso, J. (2020). Analysis of doping control test results in individual and team sports from 2003 to 2015. *Journal of Sport and Health Science*, 9(2), 160-169.

12. Anti-Doping Report 2020-2021 [Internet]. 2021 [cited 2022 Apr. 25]. Available from: <https://digitalhub.fifa.com/m/7ad5e7cef54f9000/original/FIFA-Anti-Doping-Report-2021-2022-ver2-indd.pdf>.

13. Maughan R.J., Burke L.M., Dvorak J. et al (total 25 authors). IOC consensus statement: dietary supplement and the high-performance athlete. *Br.J.Sport Med.* 2018; 52(7): 439-455. doi: 10.1136/bjsports-2018-099027.

Рекомендована література

з навчальної дисципліни «Антидопінговий контроль у спорті»

Основна:

1. Задорожна О. Р. Антидопінговий контроль у спорті : курс лекцій з навч. дисципліни підготовки магістрів галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» / О. Р. Задорожна. – Львів : ЛДУФК ім. І. Боберського, 2024. – 158 с.

2. Акт про Антидопінгові права спортсменів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Akt-pro-Antydopingovi-prava-sportsmeniv.pdf>.

3. Антидопінгова конвенція: редакція від 12.09.2002, ратифіковано Законом N 2295-III (2295-14) від 15.03.2001 //База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_228?lang=uk

4. Антидопінгові правила Національного антидопінгового центру. –Київ, 2021. – 86 с. Режим доступу: https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/2021_NADC-Ukraine-ADR_UA_2020-12-15_001.pdf

5. Башкін І. М. Характеристика субстанцій, що входять до міжнародного стандарту ВАДА «Заборонений список» / Башкін І. М., Корж В. П., Курліщук І. М. – Київ, 2008. – 187 с.

6. Всесвітній антидопінговий кодекс. – Київ, 2015. – 133 с.

7. Всесвітній антидопінговий кодекс. – Київ, 2021. – 168 с.

8. Додатковий протокол до антидопінгової конвенції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadc.org.ua/dokumenty/mizhnarodni-konventsii/antydopingova-konventsija/dodatkovyj-protokol-do-antydopingov/>

9. Заборонений список 2021. Міжнародний стандарт. Всесвітнє антидопінгове агентство. – Монреаль, 2021. – 27 с. https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/PL-2021_UA.pdf

10. Заборонений список 2022. Міжнародний стандарт. Всесвітнє антидопінгове агентство. – Монреаль, 2022. – 27 с. <https://nadc.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Zaboronenyj-spysok-2022ukr.pdf>

11. Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті» від 22.01.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/ЛІ04379G?an=33>

12. Ізмайлова О.В., Щербак Ю.Є. Допінг і боротьба з ним: Методичний посібник. – Полтава, 2005. – 72с.

13. Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті: прийнята і проголошена Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури на 33-й сесії 18.11.2005 р. Ратифікація Законом

№ 68-V (68-16) від 03.08.2006 // База даних «Законодавство України». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_007.

14. Про антидопінговий контроль у спорті : Закон України за ред. від 04.11.2018 / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 11, ст. 102 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-19>

15. Руденко В.П. Основні сучасні проблеми допінгу у спорті // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 6 – С. 53-57. doi:10.6084/m9.figshare.1003976

16. Aguilar-Navarro, M., Muñoz-Guerra, J., del Mar Plara, M., & Del Coso, J. (2020). Analysis of doping control test results in individual and team sports from 2003 to 2015. *Journal of Sport and Health Science*, 9(2), 160-169.

17. Gatterer, K., Gumpenberger, M., Overbye, M., Streicher, B., Schobersberger, W., & Blank, C. (2020). An evaluation of prevention initiatives by 53 national anti-doping organizations: Achievements and limitations. *Journal of Sport and Health Science*, 9(3), 228-239.

18. Mahendru, D., Kumar, S., Prakash, A., & Medhi, B. (2019). Drugs in sport: The curse of doping and role of pharmacologist. *Indian Journal of Pharmacology*, 51(1), 1-3.

19. Thevis M, Kuuranne T, Geyer H. Annual banned-substance review: Analytical approaches in human sports drug testing. *Drug Test Anal* 2018;10(1):9-27. doi: 10.1002/dta.2336

20. Wajeeha, & Javed, A. (2020). doping knowledge, beliefs and practices among physiotherapists. *KUST Medical Journal*, 12(3), 234-7.

Допоміжна:

1. Бордюгова Н.В. Правопорушення в спорті: допінг, поняття і історія розповсюдження / Н.В. Бордюгова // Часопис Київського університету права. – 2010. – №1. – С. 291-295.

2. Задорожна О. Особливості використання засобів відновлення та стимулювання працездатності у фехтуванні / Задорожна О.Р., Хіменес Х. Р., Палатний А. Л. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2018. – № 2(96). – С. 35–39.

3. Maughan R.J., Burke L.M., Dvorak J. et al (total 25 authors). IOC consensus statement: dietary supplement and the high-performance athlete. *Br.J.Sport Med.* 2018; 52(7): 439-455. doi: 10.1136/bjsports-2018-099027.

4. Terry Engelberg, Stephen Moston & Cornelia Blank (2019) Coaches' awareness of doping practices and knowledge about anti-doping control systems in elite sport, *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 26:1, 97-103.

5. Anti-Doping Report 2020-2021 [Internet]. 2021 [cited 2022 Apr. 25]. Available from: <https://digitalhub.fifa.com/m/7ad5e7cef54f9000/original/FIFA-Anti-Doping-Report-2021-2022-ver2-indd.pdf>.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій, демонстрація відеороликів з Ігор Олімпіад та Зимових Олімпійських ігор, документальних та навчальних фільмів, інтерв'ю спортсменів та представників антидопінгових організацій.

2. Всесвітнє антидопінгове агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wada-ama.org/>
3. Міжнародний Олімпійський комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olympic.org/>
4. Національний антидопінговий центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nadc.org.ua/>
5. Національний Олімпійський комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noc-ukr.org/>